
KÜRESELLEŞME ve DEĞİŞİM: YENİ ve FARKLI OLAN NEDİR?

*

*Kudret Bülbül**

"Son yirmi yıl süresince kuramsal çalışmalarda yaşanan şudur: Bir kavram sol kapıdan çıkar çıkmaz sağ pencereden geri dönmektedir. Fakat tam olarak aynı yere değil".
(Stuart Hall, 1998: 70)

ÖZET

Bu makalede, yoğun ve yaygın bir biçimde tartışılan küreselleşmenin önceki dönemlerle benzerlikleri ve farklılıkları üzerinde durularak, küreselleşmenin hangi alanlarda, potansiyel olarak, daha yoğun etkiler yaratabileceği tartışılmaktadır. Bu tartışmada, küreselleşmenin modernlik ya da postmodernlik bağlamında değerlendirilmesinin, farklı sonuçlar yaratabileceğine işaret edilerek, küreselleşme, Giddens'ı izleyerek, modernite ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda modernliğin, ekonomiden siyasete, bilimden teknolojiye bütün dünyada bir standartlaşma, bir benzeşme süreçleri yarattığı ifade edilerek, küreselleşmenin bu alanlarda daha önceden yaşanan gelişmeleri hızlandırdığı, bununla birlikte, küreselleşme ile asıl yeniliklerin, farklılıkların, tartışma ve çatışmaların, modernleşme sürecinde, diğer alanlara göre, görece olarak, daha bağımsız kalabilen kültürel alanlarda görülebileceğine değinilmektedir. Ekonomik, politik ve teknolojik olarak benzer teknik, kurum ve kuralları kullanmakla birlikte, kültürel olarak farklı kompartımanlar biçiminde yaşayan toplumların artık bu farklılıklarını sürdürübilme potansiyellerinin küreselleşme ile gelişen süreçlerle bir-

* Dr., Ankara Üniversitesi, SBE, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

likte çok daha azaldığı vurgulanarak kültürel alanda yaşanan ve yaşanacak gelişmelerin küreselleşmenin belki de önceki dönemlerden temel farklı yönünü oluşturacağına değinilmekte, yaşamın hemen hemen bütün alanlarında benzeşme süreçleri yaratan modernleşmenin, küreselleşme ile birlikte, kültürel alanda neden ve niçin farklılıklar ve yerellikler yaratacağı sorulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Kültürel küreselleşme, Kültür, Modernite.

KÜRESELLEŞME VE DEĞİŞİM: YENİ VE FARKLI OLAN NEDİR?

İnsanlığın ulaştığı en son özgürlük durumu, ya da emperyalizmin yeni masalı (versiyonu), bir mit, süreç, gerçeklik ya da ideoloji tartışmaları arasında küreselleşme çalışmaları 20. yüzyılın son çeyreğinde ve 21. yüzyılın başlarında sosyal bilimlerin hemen hemen bütün disiplinlerini kuşatmış görünmektedir. Küreselleşme tartışmalarının işgal ettiği alana bakıldığında, ekonomiden ekolojiye, siyasetten kültüre, stratejik çalışmalardan kadın çalışmalarına, sosyal bilimlerin bir çakışma/örtüşme alanını teşkil ettiği, bir kavşak noktası niteliği taşıdığı söylenebilir.

Küreselleşme tartışmalarının çok geniş bir alana yayılmış olması, doğal olarak ilgili kavrama yönelik tanımlama ya da ilgili süreci anlama çabalarında da devasa bir dağınıklığa yol açmış bulunmaktadır. Bu nedenle küreselleşmeyi içeren bir çalışmanın böylesine devasa bir dağınıklık ve anlam kargaşası arasında yol bulabilmesi, mesafe katedebilmesi ve yazarının kendi pozisyonunu belirleyebilmesi açısından öncelikle iki şeyi açıklıkla ortaya koyması beklenir. İlki, bütün eksiklikleri ve yetersizlikleri ile birlikte, küreselleşmeyi nasıl tanımladığının belirtilmesi; ikincisi ise, çok yoğun ve geniş bir tartışma alanı içerisinde, tartışılacak konunun sınırlarının belirlenmesi. Aksi takdirde küreselleşme üzerine yapılan çalışmalarda da, Hall'un postmodernizm çalışmalarında işaret ettiği noktadan öteye geçilemeyecek,¹ yoğun ve yaygın bir tartışma alanı içerisinde kaybolma ya da bir şey söyleyememe riski aşılamayacaktır.

¹ Featherstone'un "ne kadar post-modernist varsa o kadar post-modernizm vardır" görüşünü haklı çıkarıncasına, Stuart Hall'un yakın zamanlarda yapılan postmodernizm çalışmalarına dair verdiği ve postmodernizme ilişkin kuramsal kargaşayı betimleyen örnek sınırları çizilmeden yapılan küreselleşme çalışmaları için de rahatlıkla verilebilir: "70'lerde bu kuramsal çıkmazın içine düşen, bir Fransız kuramcısından diğerine koşan, sonra hepsini bir kenara fırlatan ama kağıda bir tek sözcük bile yazamayan yüksek lisans öğrencileri bilirim. ... Eğer bir şey söyledilerse, sanırım bu şeydu: Derrida, aslında ... gerçekte... şey tekrar başa al, evet tekrar başla" (Hall, 1998: 75).

Farklı tanımlama çabalarına ve literatürdeki yoğun tartışmalara girilmeden, Gramsci'yi anımsayarak, "zor" ve "rıza" boyutlarına birlikte işaret edecek şekilde küreselleşme; "siyasetten ekonomiye, spordan sanata, ticaretten ... kültüre, birey, topluluk, devlet ve uluslararası gittikçe artan bir etkilenim süreci" olarak tanımlanabilir (Bülbül, 2004: 34).² Tanımdaki "siyasetten ... kültüre" ifadesi ile sürecin boyutları, "bireylerden ... uluslara" ifadesi ile de sürecin aktörleri ortaya konulmaktadır.

Bu çalışmada, 1970'li yıllardan sonraki gelişmeler için kullanılabilecek küreselleşme sürecinin, daha önce yaşanan sosyal süreçlerden ne oranda farklılaştığı ve daha çok hangi alanlarda yeniliklere, yeni tartışmalara gebe olduğu üzerinde durulacaktır. Küreselleşmenin olası etkilerinin yoğunlaşabileceği potansiyel alanlara işaret edilmesi ve diğer sosyal alanlarda önceki dönemlerle benzer süreçlerin yaşandığının tesbiti, önceki dönemlerle benzer süreçlerin yaşandığı alanlarda, küreselleşme ile gelebilecek yeni durumları öngörebilmek için yol gösterici olabilir. Küreselleşme ile, önceki dönemlerden farklı olarak, gelen yeni durumların, süreçlerin ortaya konması, bir buzz-word niteliğindeki küreselleşmenin yerli yerine oturtulması, bütün gelişmelerin ve tartışmaların küreselleşmeye indirgenmemesi ve küreselleşme bağlamında bütün gelişmelerin açıklanmaya çalışılmaması açısından da önemlidir.

Küreselleşme ile gelen yeni durumların ve süreçlerin neler olduğuna yönelik tartışmalar küreselleşmenin modernite ya da post-modernite bağlamında değerlendirilmesine göre değişebilir. Bu değerlendirişe göre, küreselleşmenin etkileri ve küreselleşmeden beklentiler farklılaşacaktır. Küreselleşme eğer modernitenin bir uzantısı olarak görülürse getireceği olası etkileri de modernliğin sonuçlarından çok farklı olmayacaktır. Ama küreselleşme, moderniteden her yönüyle tarihsel bir kopuş içermesi anlamında post-modern bir söylem içerisinde değerlendirilirse, beklentiler de buna bağlı olarak değişecektir. Anthony Giddens'a göre küreselleşme modernitenin öngördüğü ekonomik, politik ve kültürel beklentilerin dünya çapında yaygınlaşmasından başka bir şey değildir. Giddens'a göre küreselleşme bu nedenle "geç modernlik" içerisinde değerlendirilmelidir (Giddens, 1995: 3-4). Buna karşılık, Sassen'in hiç analitik bulmadığı çalışmada (Sassen, 1998: 1413) Albrow, Giddens'a yanıt verirken, küreselleşmenin modernite ile ilişkili olarak açıklanmasının eksik ve yanıltıcı olacağını belirtir. Albrow'a göre kü-

² Tanımda tercih edilen "etkilenim" ifadesinin, küreselleşme tartışmalarında sıklıkla görülen "karşılıklı bağımlılık", "etkileşim" gibi ifadelerden farkı ve farklı küreselleşme tanımları için bkz: Kudret Bülbül, *Küreselleşme, Kültür ve Siyaset: Türk Düşünsel ve Siyasal Yaşamında Küreselleşme Yaklaşımları*, AÜ. SBE., (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2004, s. 27-35.

reselleşmeyi modernite dolayımında düşünmek, yeni bir çağa girdiğimizi ve bu nedenle farklılıkları görmemizi engellemektedir (Albrow, 1997).

Modernite, Giddens'ı izleyerek, "17. yüzyılda Avrupa'da başlayan ve sonraları neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimleri" olarak tanımlanır (Giddens, 1992: 11) küreselleşmenin geleneksellikten modernliğe geçişte olduğu gibi bir tarihsel kopuş değil, yine Giddens'ı izleyerek, modernliğin devamı olarak değerlendirilmesinin daha rasyonel olduğu düşünülmektedir.. Ya da postmodernite içerisinde değerlendirilecekse, modernliğin devamı bir postmodernite kabulü içerisinde de değerlendirilebilir. Burada önemli olan kavramsal adlandırma değil, kuramsal içeriktir. Küreselleşmeyi böylesi bir süreklilik içerisinde değerlendirince, bu süreç içerisinde farklı olanın ve değişenin, yeni olanın ne olduğu tartışması daha rahatlıkla yapılabilir.³

Küreselleşme üzerine tartışan birçok teorisyenin de belirttiği gibi, pek çok boyutu ile küreselleşme yeni bir süreç değildir. Küreselleşmenin temel itici güçleri de -ekonomik, teknolojik ve ideolojik faktörler- tarihte sadece 20. yüzyılın ikinci yarısında gözlemlenebilen olgular değildir. Fakat bu temel itici güçlerin ve bu güçlerle ivme kazanan sürecin hızı ve kapsamının yeni olduğu söylenebilir (Wiseman, 1998: 15; Drucker, 1993:33; Oxford Üniversitesi Küresel Yönetim Komisyonu, 1996:30). Tarihin daha önceki dönemlerinde, bu kadar kısa sürede, böylesine hızlı, derin ve geniş bir alanı kapsayan, Harvey'i anımsayarak, bir zaman-mekan sıkışmasına rastlandığını söyleyebilmek zordur(Harvey, 1989).

Bununla birlikte küreselleşmenin, daha önceki dönemlerdeki değişimlerden farklı olarak çok daha hızlı ve geniş bir alanda gözlemlenebiliyor olması, daha çok, mekanik, fiziksel ya da teknik anlamda bir yenilik olarak değerlendirilebilir. Küreselleşmenin getirdiği dönüşümler kadar olmasa da, önceki dönemlerdeki değişimler de, eğer önemsenecek kadar büyükseler, daha önceki dönemlere göre daha büyük değişimler getiriyorlar demektir. Bu anlamda, önceki değişimlerin de daha önceki dönemlerdekine göre "yeni" olduğu söylenebilir. Dolayısıyla küreselleşmenin daha önceki değişimlerden farklı olarak daha hızlı ve yaygın bir değişim getiriyor olması içerik bakımından değil, kapsam bakımından bir yeniliktir denebilir. Bu bağ-

³ Küreselleşme-modernite-postmodernite ilişkisi, küreselleşmenin geleceğine yönelik öngörüler ve beklentiler için kuşkusuz yapılması gereken bir tartışmadır. Bununla birlikte bu makalenin öncelikli amacı bu olmadığından bu tartışmayı başka çalışmalara bırakmak, önceki paragraflarda da vurgulandığı gibi, küreselleşme tartışmaları arasında kaybolmamak açısından daha anlamlı görünmektedir.

lamda, örneğin, "The Lexus and The Olive Tree" yazarı Thomas Friedman'a göre, 1900'lerde yaşandığını düşündüğü küreselleşme ile günümüzdeki küreselleşme arasında pek çok benzerlik bulunmakla birlikte, bugünkü küreselleşmenin yoğunluğu ve derecesi farklıdır. Bu nedenle küreselleşmiş ekonominin ve haberleşme ağının etki altındaki bireyler ve ülkeler önceki dönem ile kıyaslanamayacak kadar fazladır.⁴

Buna karşılık, küreselleşme, önceki dönemlerden farklı olarak, içerik bakımından, özellikle kültürel alanda bir değişim, dönüşüm yaratmış/yaratacakmış gibi görünüyor.

Batı modernleşmesi temel olarak, dünya çapında bir benzeşme sürecidir, denebilir. Batı modernliğinin (farklı modernleşme tartışmalarını bir tarafa bırakarak) bu süreçte yaşamın pek çok alanlarında, önceden hiç olmayan ve öncesi ile kıyaslanamayacak oranda bir standartlaşma yarattığı söylenebilir. Kısaca değinmek gerekirse;

Ekonomik Standartlaşma: Başat dönüştürücü güç olarak ekonominin belirli kurum ve kurallarının bütün dünyaya yayılması. Sosyalizmin reel olarak çöküşü ve doğu bloku ülkelerin kapitalist ekonomik kuralları benimsemesi ile birlikte, ideal düzlemde bile olsa, (pratikte ne kadar uygulanabildiği tartışmaları bir tarafa) tam rekabet koşullarının ve serbest ticaretin yaygınlaştığı benimsenir hâle gelmesi. Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası ve IMF gibi örgütlerin istek ve kurallarının ulusal sınırları ve devletleri aşan bir niteliğe ulaşması.

Siyasal Standartlaşma: Demokrasi, halk iradesi, parlamento, seçim gibi birey devlet ilişkilerine dair belirli kurum ve kuralların evrensel kabulü. Demokratik yönetim biçimi ve seçimler öylesine yaygın bir kabule ulaşmıştır ki, artık yeryüzünde meşruiyetini halk iradesinden almayan ya da seçimlere dayandırmayan bir diktatörlük yok gibidir. Milosoviç ve Saddam gibi liderler bile iktidarlarının devamı için göstermelik de olsa seçimlere gereksinim duymuşlardı. Demokratik yönetim biçimi, evrensel düzeydeki benimsenirliği nedeni ile, sadece despotik yönetimler için bir meşruiyet kaynağı olmamakta, uluslararası ilişkilerde, farklı ülkeler üzerinde yapılmak istenen baskılar için de gelişmiş ülkelerin elinde politik bir baskı aracına dönüşebilmektedir.

⁴ Friedman'a göre günümüzdeki küreselleşme öncekinden teknolojik ve politik olarak da farklıdır. Önceki küreselleşme ulaşım maliyetlerinin düşürülmesi üzerinde yükselmisti. Bugünkü ise iletişim maliyetlerinin düşürülmesi üzerinde yükselmektedir. Bu nedenle önceki küreselleşme ile dünya "geniş" ölçekten "orta"(medium) ölçeye düşerken günümüz küreselleşmesi ile "orta" ölçekten "küçük" ölçeye düşmüştür. Politik olarak ise önceki küreselleşme "British" iken yeni küreselleşme "Amerikan"dır (Friedman, 2000: xvii-xix)

Teknolojik Standartlaşma: Teknik gelişmelerin ve buluşların, az gelişmiş ya da gelişmemiş ülkelerde yaşayan ve dünya nüfusunun çoğunluğunu oluşturan kesimi dışındaki mekanlar için üzerinde anlaşılabilir adeta ikinci bir dil olması. Televizyon, radyo ve gazete gibi kitle iletişim araçları, renk, dil ve dinlerine bakılmaksızın, bütün insanlığın kullandığı ortak iletişim araçlarıdır. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ise, yine renk, dil ve dinlerine bakılmaksızın, ve belkide renk, din, dil ve kültür farklılıkları nedeni ile birbirleri ile kolayca anlaşamayacak insanlık için, barışık ya da çatışık bir ilişki kurmanın yeni lisanı olmuştur.

Dilin standartlaşması: Teknik gelişmelerle de ilgili olarak, İngilizce'nin ekonomik ilişkilerde, teknolojiye, bilimsel yazında, başlıca medya kuruluşlarında, sinemada ve müzikte evrensel dil olması. İngilizcenin hakimiyeti, insanlar arasında ortak bir dil oluşturma amacı ile geliştirilen Esperanto dili gibi arayışları da gereksizleştirmiştir.

Bilimin Standartlaşması: Bilimsel çalışma ve yöntemlerin, sadece kuralları ile değil, içeriği açısından standartlaşması, referansların ağırlıklı olarak Batı geleneği içerisinde verilmesi. Sosyal bilimler alanında, Aristo'dan başlayarak Galileo, Rousseau, Comte, Spencer, Hegel, Marx, Durkheim, Freud ve Weber'e atfı yapmayan bir çalışma bilimsel sayılmazken, sadece bunlarla sınırlı bir çalışma fazlası ile bilimseldir.⁵

Yukarıda bahsedilen ekonomik, siyasal, teknolojik ve diğer standartlaşmalara rağmen, küreselleşme öncesi dönemde, kültürün bu alanlara göre görece olarak daha özgün kaldığı belirtilebilir. Benzer ekonomik politikalar uygulamalarına, benzer politik kurum ve süreçlere sahip olmakla ve benzer teknolojileri kullanmakla birlikte kültürel farklılıkların bu alanlardaki benzeşmeleri daha geriden izlediği söylenebilir. Toplumlar, benzer ekonomik, siyasal ve teknolojik kurum ve kurallara sahip olmalarına rağmen, yakın zamanlara kadar, kültürel farklılıklarını göreceli olarak daha fazla muhafaza etmişlerdir. Farklı alanlardaki ulusallıkların, ulusal düzeylerin (ulusal sınırlar, ulusal kimlikler, ulusal ekonomi, tarih, kültür inşaları) bu muhafazadaki temel etkenler oldukları ifade edilebilir. Ama küreselleşmenin özellikle iletişim ve haberleşme teknolojilerinde getirdiği yeniliklerle dünya toplumları birbirlerine daha açık hâle gelmiştir. Önceden, ekonomik, teknolojik ve politik olarak benzer yapılaraya sahip olmalarına rağmen, kültürel olarak kapalı ya da dışı daha az açık toplumlar, uluslar, topluluklar bu açılmadan daha

⁵ Uluslararası Sosyoloji Derneği'nce dünyanın dört bir yanından sosyologların oyları ile belirlenen ve 20. yüzyılın en önemli 100 kitabını gösteren listedeki bütün kitaplar Batı'dandır. (International Sociological Association. 2003).

fazla etkilenir olmuşlardır. Bu nedenle, küreselleşmenin, daha önceki dönemlerde başlayan ekonomik, siyasal, teknolojik ve diğer benzeşme süreçlerini hızlandırdığını teslim etmekle beraber, bu etkileşimin görece olarak eksik kaldığı ve toplumların, diğer alanlarla kıyaslandığında, daha çok farklı kompartımanlar hâlinde yaşadığı kültürel alanda yoğun bir tartışma yarattığı ve asıl kültürel alanda yarattığı/yaratacağı sonuçları bakımından “yeni” ve “farklı” olacağı ifade edilebilir.

Belki de bu nedenlerle ekonomik, siyasal, teknolojik ve ekolojik boyutları ile karşılaştırılırsa, küreselleşmenin kültüre ilişkin yaratacağı sonuçlar bakımından çok daha yoğun tartışmaların, çatışmaların ve anlaşmazlıkların olduğu söylenebilir. Ekonomik boyutu açısından tartışmanın eksenini, ilgili sürecin daha çok kimin lehine işlediği çerçevesinde şekillenirken, siyasal küreselleşme açısından modernleşme sürecinde yaygınlık kazanan demokrasi, parlamento, seçim gibi siyasal kurum ve kurallar üzerinde geniş bir uzlaşma var gibidir. Teknolojik gelişmeler baş döndürücü bir hızla devam ederken bu gelişmelerin birey-toplum-devlet açısından nasıl sonuçlanacağı üzerinde futuristler yoğun bir tartışma içerisindedirler. Karamsar olanlar için gelişen teknoloji birey özgürlüğünü tamamen ortadan kaldıracak, birey üzerindeki devletsel ya da örgütsel kontrol doruk noktasına ulaşarak bireysel yaşamın tüm özneliği yok edilecektir. Buna karşılık iyimserler, internet ve bilgisayar teknolojisindeki gelişmeleri örnek göstererek, bireyin geçmişte hiç olmadığı kadar büyük bir “güce” sahip olmağa olduğunu/olacağını düşünmektedirler. Onlara göre geçmişte sanal bile olsa sıradan bir bireyin Amerikan Savunma Bakanlığı'nun bir sistemini (sitesini) çökertmesi hayal bile edilemezken, bugün bu önlenememektedir. Bu gelişmelerin nasıl sonuçlanabileceğini şimdiden tahmin etmek güç olmakla birlikte şimdilik bu iki sürecin birlikte yaşandığı söylenebilir.

Ekolojik küreselleşme tartışmaları ise ozon tabakasının delinmesi, iklimlerin ısınması, ulus-aşırı çevresel kirlenmeler gibi küreselleşme ile gelen ekolojik sorunlar çerçevesinde şekillenmektedir. Bu sorunlara ilişkin uygulanması gereken kurallar konusunda farklılıklar olsa da, sorunların çözümüne ve gezegenin geleceğine ilişkin benzer endişelerin paylaşıldığı belirtilebilir.

Kültüre ilişkin tartışmalar için ise bir sınır çizilebilir oldukça güç görünmektedir. Küreselleşmenin yerel kültürlerin yeniden canlanmasına katkıda bulunduğundan, bu süreçte yerel kültürlerin tamamen yok olacağına kadar birbiri ile tamamen çelişen görüşlere kadar çok dağınık bir çerçevede yaklaşımlar sergilenmektedir. Bu noktada Appadurai, bugün yaşadığımız temel problemlerden birisinin kültürel homojenleşme ve heterojenleşme arasındaki gerginlik olduğunu belirtir (Appadurai, 1996: 32). Binghamton'daki

New York Devlet Üniversitesi'nde 1989'da "Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi" adlı sempozyumda sunulan bildirileri derleyen Anthony King için ise önümüzdeki hiçbir sorun "kültürün küreselleşmesine ilişkin sorunların kavramsallaştırılması ve çözümlenmesinin alternatif yollarının bulunup çıkarılmasından daha acil değildir." (King, 1998: 8).

Bununla birlikte kültürel küreselleşmeye ilişkin çalışmalar diğer boyutlara ilişkin çalışmalara göre daha geç başlamıştır. King kültürel küreselleşme çalışmalarına ilişkin bu gecikmeyi iki nedenle açıklar:

a) Tartışmada, terimlerin ifade edileceği uygun ve üzerinde anlaşmaya varılmış kavramsal bir dilin yokluğu,

b) Böyle bir dil ve kavramsal çerçeve var olsa bile diğer alanlarda yapılan çalışmalardan vakit bulunamaması (King, 1998: 9).

King'i haklı çıkarırcasına kültürel küreselleşme alanında yoğun bir kavram kargaşası ve yoğun bir kavram üretme çabası gözlemlenmektedir. Küreselleşme-kültür-yerleşme literatüründe sıklıkla ismi geçen aşağıdaki kavramlar dizisi, ilgili tartışmanın nasıl çelişen, çakışan, oldukça dağınık bir zemin üzerinde yapıldığını ve bu zeminin çerçevesinin nerede ise çizilemeyecek kadar geniş olduğunu, kavramsal kargaşayı ve bu sorunları aşmak için girişilen yoğun kavram üretme çabasını göstermesi açısından ilginçtir. Bazı kavramların Türkçe'ye nasıl çevrilmesi gerektiği ise bir başka tartışma konusudur:

Acculturation (kültürleşme) (Skalli, 2000:27)

Amerikanlaşma

Aşiretleşme

Balkanlaşma

Batılılaşma

Bölgeselleşme (territorialization)

Bölgesizleşme/yersizleşme (deterritorialization)

Brezilyalaşma

Cihad

Coca-colanizasyon

Creolization (kültürel karışım)

Çok kültürlülük

De-culturation (kültürsüzleşme) (Skalli, 2000: 27)

De-globalization (küreselleşmenin tersi)

Disneylandlaşma (disneyfication) (Derksen, 2000: 1)

Dochaku (Japon tipi yerellik)

Eklemlenme (articulation)

Entegrasyon

Etniklik

Evrenselcilik (Universalizm)

Farklılaşma (fragmentation)

Fundamentalizm

Görecelilik (Relativization)

Heterojenleşme	Medeniyetler çatışması
Hibritleşme, melezleşme	Mikro-milliyetçilik
İnfra-milliyetçilik (ulus-altı milliyetçilik)	Ortaçağlaşma
Japonlaşma	Ötekileştirme
Kimlik, farklılık	Polarizasyon
Kitle kültürü	Pop kültürü
Konsümerizm	Sekülerleşme
Kozmopolitanizm	Supra-milliyetçilik (ulus üstü milliyetçilik)
Kültür emperyalizmi	Tarihin sonu
Kültürel akış	Tikelcilik (particularizm)
Kültürel çeşitlilik	Tüketim kültürü
Kültürel hegemonya	Ulusal kültür
Kültürel homojenleşme	Yerel kültür
Kültürler arası karşılaşım (cross-cultural encounters)	Yerelleşme
Küresel (global) kültür	Yerel-ulusal-küresel kimlik
Küresel karışım (global Mélange) (Pieterse, 1995: 62)	Yerleşme (indigenization)
Kü-yerelleşme (glokalleşme)	Yersizleşme (de-localization, displacement)
Mc-Donaldlaşma	
Mc-dünyası	

Ulrich Beck, "Küreselleşme Nedir" isimli çalışmasında, yukarıda kültüre ilişkin yapılan vurguya paralel olarak, küreselleşmede "yeni olanları" şöyle özetler:

"Kuşkucular Küreselleşmeye ilişkin olarak yeni olanın ne olduğunu soracaklar ve önemli olan hiçbir şey diye yanıt vereceklerdir. Fakat yanılıyorlar. Tarihsel, görgül ve teorik olarak yeni olan şey sadece ulusal sınırlar içerisindeki gündelik yaşam ve etkileşim değil, ileri derecedeki karşılıklı bağımlılık ve yükümlülükle birlikte yoğun bir ağdır. Bu ulus ötesi öz kavrayış (medyadaki, tüketimdeki ve turizmdeki) yenidir; topluluğun, emeğin ve sermayenin 'yersizleşmesi' yenidir; küresel ekolojik tehlikelerin bilincinde olmak yenidir; birilerinin kendi yaşamlarında karşılaştıkları kültür ötesi etkilerin kaçınılmaz kavrayışı ve bundan doğan bilinen çelişkiler yenidir; 'global kültür endüstrilerinin' yayılmasının düzeyi yenidir; ... Avrupa devletler yapısının gelişimi ve ulus ötesi aktörlerin, kurumların, anlaşmaların sayısı

ve gücü açısından yenidir; ve son olarak ekonomik bütünleşme açısından yenidir" (Beck, 2000: 102-103).

Sonuç olarak, Ulrich Beck'in işaret ettiği kültürel alan dışındaki yeniliklerin, daha öncede belirtildiği gibi, hız ve kapsam bakımından, önceki dönemlerden farklı olduğu, kültürel alandaki gelişmelerin ise, hız ve kapsamla birlikte, içerik bakımından da görece olarak yeni olduğu söylenebilir. Yaşamın hemen hemen bütün alanlarında bir benzeşme süreci niteliğindeki modernliğin bir uzantısı olarak görülebilecek küreselleşmenin kültürel alanda neden ve ne tür farklılıklar yaratacağı; kültürel küreselleşmeyi farklı kültürleri, kimlikleri destekleyen bir yerelleşme süreci olarak mı, yoksa, (kısa dönemde pek çok çatışmalara gebe olsa da), ekonomik, siyasal teknolojik alanlarda nerede ise tamamlanmış bir homojenleşme sürecinin eksik kalmış kültürel boyutunun tamamlanması süreci mi olarak okumak gerektiği, bu çalışmanın boyutunu ve amacını aşan, ama küreselleşme, kültür ve siyaset tartışmalarında mutlaka yapılması gereken bir tartışmadır.

KAYNAKÇA

- Albrow, Martin, 1997, **The Global Age: State and Society Beyond Modernity**, Cambridge: Polity Press.
- Appadurai, Arjun, 1996, **Modernity at Large, Cultural Dimensions of Globalization**, Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Beck, Ulrich, 2000, "What is Globalization", **The Global Transformations Reader** içinde, Ed: David Held, Anthony McGrew, Malden/USA: Polity Press.
- Bülbül, Kudret, 2004, **Küreselleşme, Kültür ve Siyaset: Türk Düşünsel ve Siyasal Yaşamında Küreselleşme Yaklaşımları**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), AÜ. SBE
- Derksen, Jeff, 2000, **Globalism and the Role of the Cultur: "Multiculturalism" and Articulated Locals**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Department of English, Calgary/Alberta/Canada: University of Calgary.
- Drucker, Peter F., 1993, **Kapitalist Ötesi Toplum**, Çev.: Belkıs Çorakçı, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Friedman, Thomas L., 2000, **The Lexus and the Olive Tree, Understanding Globalization**, Anchor Books, New York.
- Giddens, Anthony, 1992, **Modernliğin Sonuçları**, Çev: Ersin Kuşdil, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, Anthony, 1995, "Anthony Giddens ile Söyleşi", Surhan Çam ve Nadir Sugur, **Mürekkap**, sayı:3-4.
- Hall, Stuart, 1998, "Eski ve Yeni Kimlikler, Eski ve Yeni Etnikler", **Kültür, Küreselleşme ve Dünya-Sistemi** içinde, Der.: Anthony D. King, Çev: Gülcan Seçkin, Ümit Hüsrev Yolsal, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Harvey, David, 1989, **The Condition of Postmodernity**, Oxford: Basil Blackwell.
- International Sociological Association, 2003, "Books of the Century", <http://www.ucm.es/info/isa/books/> (Erişim Tarihi: 14.10.2003).
- King, D. Anthony, 1998, "Önsöz", **Kültür, Küreselleşme ve Dünya-Sistemi** içinde, Der.: Anthony D. King, Çev: Gülcan Seçkin, Ümit Hüsrev Yolsal, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Oxford Üniversitesi Küresel Yönetim Komisyonu, 1996, **Küresel Komşuluk**, Çev: Belkıs Çorakçı Dişbudak, Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayınları.
- Pieterse, Jan Nederveen, 1995, "Globalization as Hybridization" " in **Global Modernities**, Eds: Mike Featherstone, Scott Lash, Roland Robertson, London, New Delhi, Thousand Oaks: Sage Publications.

- Sassen, Saskia, 1998, **Globalization and Its Discontents**, New York: The New Press.
- Skalli, Loubna H., 2000, **Articulating the Local and the Global: A Case Study in Moroccan Women's Magazines**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Graduate School of Pennsylvania State University (Graduate Program in Mass Communication).
- Wiseman, John, 1998, **Global Nation? Australia and the Politics of Globalization**, Cambridge: Cambridge University Press.

ABSTRACT

GLOBALIZATION AND CHANGE: WHAT IS NEW AND DIFFERENT ONE?

It has been discussed in this article that in which areas globalization, which has been debated very largely and deeply, would create more results than the other areas. Pointing out that it is important evaluating globalization in the context of modernity or postmodernity to answer the question, following Giddens, globalization is related with modernity.. Assuming that modernity created standardization, a similarity processes from economics to politics, from scientific studies to technology all over the world; globalization quickened the standardization in all this areas. However it can be said that actual newness, differences, discussions and conflicts could be seen in cultural area which relatively preserved itself more independent during modernization process. It is hard to sustain any longer for societies living as an independent compartments in cultural field while using similar techniques, institutions and principles in economics, politics and technologic areas. Therefore globalization has been creating/will create more arguments, conflicts and compromises in cultural arena than the others. It is also another question needs to be debated while modernity creating a standardization almost all areas of life, how and why it would create localities and differentiates in cultural area during the globalization process.

Key Words: Globalization, Cultural Globalization, culture, modernity.